



## DERATYZACJA – KOMPENDIUM WIEDZY

### 1. GRYZONIE – SZKODLIWE ASPEKTY

Aby dobrze przygotować się do przeprowadzenia deratyzacji, należy jak najlepiej poznać przeciwnika, czyli **gryzonie**.

Zwierzęta te cechuje znaczna rozrodczość. Występują na wszystkich kontynentach, poza Antarktydą. Spośród ogromnej ilości organizmów żyjących na naszej planecie to właśnie przedstawiciele tego rzędu należą do najlepiej przystosowanych do życia w środowisku człowieka. Uczyniły to w sposób tak doskonały, że można je nazwać **beneficjentami rozwoju ludzkiej cywilizacji**. A bardziej precyzyjnie, określamy je mianem **zwierząt synantropijnych**, czyli takich, które żyją stale lub okresowo w siedliskach człowieka w poszukiwaniu pokarmu, schronienia lub miejsc gniazdowania. Można zatem spotkać je: w piwnicach budynków, kanalizacji miejskiej, na wysypiskach śmieci, w zakładach produkujących żywność, chłodniach, portach, środkach transportu, obiektach inwentarskich, magazynach, sadach czy na polach itp.

W zachowaniach gryzoni można zaobserwować pewną zmienność w skali roku, wynikającą z działalności człowieka. Od późnej wiosny do wczesnej jesieni dostęp do pokarmu jest zdecydowanie łatwiejszy niż zimą. Wynika to z funkcjonowania sezonowej gastronomii na świeżym powietrzu oraz szeroko pojętej rekreacji na terenach zieleni wewnątrz miasta, która wiąże się ze spożywaniem posiłków w plenerze. Do dokarmiania gryzoni znacząco dokładają się także wędkarze. Jesień jest najdogodniejszym okresem w roku z punktu widzenia gryzoni. Osobniki, które urodziły się wiosną lub latem, są w bardzo dobrej kondycji fizycznej. W tym czasie do źródeł pożywienia dochodzą świeże nasiona, orzechy, żołądździe z drzew rosnących w miastach i poza nimi.

Wśród szczurów występuje zjawisko **neofobii**, dotyczy ono nie tylko nowych przedmiotów, które znajdują się w ich środowisku, ale nawet zapachów. Nie zapominajmy, że właśnie powonienie należy do

najlepszych **zmysłów gryzoni**. Oprócz węchu gryzonie dysponują również doskonałym słuchem, dotykiem i smakiem. Mają natomiast słaby wzrok (nieostre widzenie, daltonizm).

#### **Inne szkodliwe aspekty:**

- uszkadzają i trwale zanieczyszczają produkty spożywcze,
- przenoszą kilkadziesiąt gatunków mikroorganizmów chorobotwórczych,
- uszkadzają różne urządzenia, instalacje, a nawet elementy konstrukcyjne obiektów budowlanych,
- mogą być przyczyną poważnych szkód w uprawach rolniczych i sadowniczych.

## **2. DERATYZACJA – GRUNT TO DOBRE PRZYGOTOWANIE**

Jeśli walka z gryzoniami ma być skuteczna, niewystarczające będzie wykonanie deratyzacji rozumianej wyłącznie jako wyłożenie preparatów czy łapek po stwierdzeniu obecności gryzoni. Zdecydowanie na plan pierwszy wysuwa się **lustracja obiektu i zabezpieczenie obiektu przed gryzoniami**.

Efektom dobrze przeprowadzonej lustracji jest:

- rozpoznanie, z jakim szkodnikiem mamy lub możemy mieć do czynienia,
- gdzie są główne miejsca żerowania (faktyczne i potencjalne),
- którędy mogły dostać się do budynku,
- jakie są ich główne drogi przemieszczania (należy szukać dziur w ścianach, nor w terenach zieleni).

W przypadku budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej zabezpieczenie przed gryzoniami musi być prowadzone jednocześnie w dwóch kierunkach: **zabezpieczenia technicznego obiektu i pozbawienia gryzoni warunków bytowych**.

#### Zabezpieczenie techniczne budynku:

Właściwe **uszczelnienie** budynku powinno uniemożliwić gryzoniom wykorzystywanie otworów. Należy pamiętać o tym, że minimalna średnica otworu, przez który może przecisnąć się szczur, wynosi 12 mm, natomiast mysz potrzebuje jedynie 6 mm! Te wielkości wyznaczają poziom staranności, jaki należy zachować przy pracach wykończeniowych, a szczególnie przy obróbce przejść przez mury przewodów elektrycznych czy rur.

Ważną drogą przechodzenia szczurów do budynków jest **kanalizacja**. Dlatego należy dbać, by połączenia rur pionowych wewnątrz były możliwie najgładsze (by było jak najmniej potencjalnych miejsc zaczepienia). Instalacja kanalizacyjna powinna być w dobrym stanie technicznym, aby przez ewentualne szczeliny nie mogły przechodzić gryzonie.

#### Pozbawienie warunków bytowych:

Sztafa drewna przy murze, skład różnych niepotrzebnych przedmiotów, wyłamane okno piwniczne, zagrazone piwnice z surowymi warzywami i owocami, kapiąca z rur woda itd. – **to wszystko przyciąga gryzonie**. Ludzie dostarczają gryzoniom kryjówek, pożywienia i co jest istotne dla szczurów – wodopojów. Należy bezwzględnie usuwać wszelkie miejsca mogące stanowić schronienie dla gryzoni, dbać o porządek w pomieszczeniach, szczególnie tych rzadziej odwiedzanych, przestrzegać zasad magazynowania produktów spożywczych, nawet w małych piwnicach lokatorskich, odcinać dostęp do wody (uwaga: nawet nadmiernie skraplająca się woda ze źle zaizolowanych rur może dostarczyć wystarczającej szczurom ilości wody).

### 3. CZYM ZWALCZAĆ GRYZONIE

Preparaty zwane **rodentycydami** to inaczej środki gryzoniobójcze. Dostępne są głównie gotowe do użycia trutki pokarmowe w formie granulatów, zatrutych płatków, kostek i bloczków, past i kremów. Można też kupić preparaty w płynie lub do opylania czy wreszcie koncentraty do samodzielnego przygotowania trutek.

**Uwaga: wykładanie preparatu na tackach jest niedopuszczalne ze względu na duże ryzyko kontaktu z preparatem osób postronnych i zwierząt, a tym samym możliwość śmiertelnego zatrucia!**

Produkty przeznaczone do stosowania przez profesjonalistów nie powinny być stosowane przez osoby nieprzeszkolone.

Oferowane preparaty różnią się zastosowaną substancją czynną, formą użytkową oraz dodatkami mającymi zwiększać atrakcyjność trutki dla gryzoni. Właściwy dobór preparatów jest niewątpliwie jednym z ważniejszych elementów sztuki deratyzacyjnej.

Należy bowiem wziąć pod uwagę cały szereg różnych elementów: gatunek zwalczanego szkodnika, rodzaj obiektu, rodzaj pokarmu dostępnego dla gryzoni w obiekcie, dostępność wody dla szkodników, ryzyko przypadkowego kontaktu z preparatem ludzi i niezwalczonych zwierząt, niebezpieczeństwo zawilgocenia lub zanieczyszczenia preparatu czy możliwość kontroli pobrania preparatu przez gryzonia.

Sposób zwalczania szkodników w dużej mierze zależy do rodzaju obiektu, w którym ma się ono odbywać. Inaczej będzie przebiegać deratyzacja w budynkach mieszkalnych, inaczej w budynkach użyteczności publicznej, inaczej na wysypiskach śmieci, a jeszcze inaczej w kanalizacji. Bez względu na rodzaj obiektu **podstawowa zasada to nie szkodzić ludziom i środowisku**. Należy tak zaplanować deratyzację, by bezpieczeństwo ludzi było bezwzględnym priorytetem.

**Aby deratyzacja była skuteczna, zalecamy:**

- stosować rotacyjnie różne preparaty, aby zapobiec oporności gryzoni (uodpornieniu na substancję czynną),
- **kontrolować i uzupełniać preparaty w odstępach 5-7-dniowych** (jest to czas od pobrania trutki do eliminacji gryzoni),
- **przestrzegać zapisów znajdujących się na etykiecie danego preparatu**, która dla organów kontrolnych stanowi niejako prawo wykonawcze,
- dla własnego bezpieczeństwa wybierać tylko te preparaty, które należy stosować w zamkniętych stacjach deratyzacyjnych, uniemożliwiających przypadkowe pobranie przez ludzi i zwierzęta domowe,
- **stacje deratyzacyjne umieszczać bezpośrednio przy ścianach budynków lub murach oporowych, gdyż gryzonia przemieszczają się zawsze wzdłuż takich budowli**,
- stacje deratyzacyjne przytwierdzać na stałe do podłoża, aby nie można ich było w łatwy sposób przemieścić lub usunąć,
- **prowadzić regularny monitoring aktywności** gryzoni poprzez obserwację ilości pobranego preparatu, dzięki czemu można będzie zastosować mniejszą ilość preparatu,
- **zlecić to zadanie specjalistycznej firmie deratyzacyjnej dla własnego bezpieczeństwa, jeśli właściciel nieruchomości nie czuje się na siłach, aby przeprowadzić działania we własnym zakresie! Firma, oprócz wyłożenia trutki – właściwej dla danej lokalizacji i skali problemu – zapewni także monitoring efektywności prowadzonych działań.**

*Kontakt:*

*Wydział Gospodarki Komunalnej, ul. 28 Czerwca 1956 r. nr 404, 61-441 Poznań; tel. 61 878 5541, 61 888 4550*